

L'IMPACTE DEL DRET A DECIDIR EN EL CICLE DE MOBILITZACIÓ INDEPENDENTISTA

Ricard Vilaregut, Investigador IGOP-UAB i director CIEMEN

Introducció¹

En aquests moments d'alta intensitat política podem veure que a través del que ja podem qualificar de cicle de mobilització intensiu que comença el 2006 i no té encara data final, el moviment independentista català ha aconseguit posar el seu tema, el debat sobre la independència, de forma estructural i permanent al si de la societat catalana². Quines són les claus per entendre aquest èxit? I a partir de quins eixos conceptuals s'ha construït el discurs? I finalment, com es pot analitzar aquesta capacitat d'impacte? Partirem de dues premisses. 1) Els moviments socials actuals són producte i productors de democràcia. És a dir, són producte de democràcies liberals, i al mateix productors de la radicalització qualitativa d'aquestes. 2) En els actuals temps de preminència de les tecnologies d'informació, en el marc d'una ferotge competència de relats comunicatius, els moviments socials que pretenen intervenir en el debat públic, desenvolupen tot un seguit d'estructures organitzatives, repertoris de mobilització, i especialment, estratègies discursives, per tal de posar *el seu tema* al bell mig de l'agenda mediàtica i política.

D'altra banda, cal partir del debat clàssic en la literatura especialitzada sobre si l'èxit dels moviments -els que l'assoleixen- es deu més aviat a factors exògens, és a dir, a partir de les oportunitats que el context ofereix, o si pel contrari, és gràcies a la capacitat del moviment per adaptar-se, reiventar-se i crear o aprofitar aquestes oportunitats. En el cas de l'independentisme català, si bé s'ha produït per una combinació d'ambdues perspectives, en aquest article defensem que una de les variables més visibles, i probablement més determinants, s'ha donat gràcies a l'habilitat estratègica en la utilització de diferents discursos i d'un concepte fonamental, el dret a decidir, d'una potencialitat, expansió i impacte a molts nivells que fins i tot ha superat les expectatives del propi moviment.

En aquest article no analitzarem els nivells d'impactes concrets assolits del moviment independentista – d'altra banda innegables; ens limitarem, a partir de la teoria dels marcs interpretatius, a analitzar com s'ha produït la construcció d'un discurs centrat en l'eix democràtic del dret a decidir, a partir de la hipòtesi següent:

---

¹ Article fonamentat a partir de les dades extretes de Vilaregut, Ricard (2011). Memòria i emergència en l'independentisme català. El cas de la Plataforma pel Dret de Decidir. Tesi doctoral dipositada a l'UAB

² Un moviment independentista català que en una definició de mínims s'ha d'analitzar com un espai que aglutina un conjunt d'organitzacions polítiques i socials, una densa xarxa d'entitats culturals, lúdiques i formatives, uns mitjans de comunicació amb diferents suports, i unes elits disposades a elaborar un relat favorable. I cal afegir-hi, unes determinades formes d'acció col·lectiva, uns determinats marcs interpretatius, uns rituals, símbols, i un pòsit ètnico-històric producte de la matriu cultural des d'on treballa. Un ampli moviment que comparteix una determinada reivindicació -independència política- un mateix àmbit territorial d'articulació -Països Catalans- i una clara orientació social-progressista. I finalment, un moviment mancat d'avantguarda formal que competeix entre les diferents parts que la conformen (socials, polítiques, culturals) pel lideratge estratègic, promovent diferents formes d'organització, articulant-se conjuntament en campanyes *d'agit-prop*. A partir d'aquesta manca d'avantguarda unificada i orgànica del moviment, creiem que producte de la cultura política lliberal i llibertària de la societat catalana, això provoca que la competència entre les parts estableixi dinàmiques de complementarietat però també dinàmiques paralitzants, amb fragmentacions i escissions permanents, però que permet una capacitat d'especialització i innovació del que el dret a decidir n'és producte i conseqüència.

“La capacitat d'un moviment per incidir en els valors centrals de l'àgora pública anirà molt lligada a la seva habilitat estratègica vinculada un bon aprofitament de les oportunitats polítiques favorables, situant, dins els marcs cognitius/interpretatius de la societat a la que es dirigeix, la seva reivindicació. En aquest sentit, el dret a decidir ha estat un element clau per situar la reivindicació independentista en el pla de la radicalització de la democràcia.

Els marcs interpretatius

Podríem dir que la teoria i metodologia dels marcs interpretatius (frame analysis) és la gran teoria emergent en l'estudi dels moviments socials. De fet, un estudi integral d'un moviment social hauria de poder complementar, sense caure en un daltabaix epistemològic, les teories de mobilització de recursos, l'estructura d'oportunitats polítiques (EOP) i finalment, la relació entre l'emmarcament cognitiu del moviment i la societat en la que s'inscriu. Un plantejament que parteix de la coneguda obra conjunta de McAdam, Tarrow, Tilly, *Dynamics of contention*. (Cambridge University press; 2001). I per bé que últimament metodologia dels marcs interpretatius s'ha utilitzat en l'àmbit de l'avaluació de polítiques públiques, on ha tingut la major repercussió ha estat precisament en els estudis sobre moviments socials per tal de complementar altres teories (les citades d'identitat i mobilització de recursos, EOP, entre d'altres).

L'anàlisi de marcs interpretatius té el seu origen en els anàlisis metadiscursius de Gregory Bateson (1972) i Gofman (1974) com a mètode d'interpretació que permet identificar discursos confrontats entre actors diferents. En un pla més concret, l'anàlisi i de la teoria de Marcs té molt a veure amb la implantació dels *cultural studies* d'origen anglosaxó i sorgeix amb força donada la rellevància dels processos comunicatius en la societat de la informació de les societats occidentals. Com assenyala Viejo (2008:12): *“El punt de partida que explica l'avantatge de l'anàlisi de marcs rau en què no es limita únicament a la comprensió de la lògica que opera en el funcionament institucional/formal sinó que aspira a entendre també la lògica cultural de la decisió”*.

Què és un marc interpretatiu (frame)?

S'ha d'entendre un marc (*frame*) com l'expressió concreta d'una cultura col·lectiva elaborada a través d'un esquema mental que classifica, interpreta i eventualment facilita la interpretació davant esdeveniments exteriors. Així, el *“marc d'acció col·lectiva”* es refereix al conjunt de creences col·lectives que serveixen per generar una disposició individual favorable a les accions promogudes per un moviment social. Els frames poden ser concrets però són també col·lectius, uneixen significats i conceptes, simplificant la realitat, desvetllant els esquemes d'interpretació que organitzen la realitat i classifiquen els esdeveniments. Són canviants, perquè són construïts, i aquí ve el quid de la qüestió. En plena era de la comunicació, la lluita per construir un determinat frame –i tapar-ne un altre– que sigui majoritari resulta fonamental, és la clau de volta pels qui volen intervenir políticament en la societat.

L'origen de l'estudi dels marcs interpretatius aplicats a l'acció col·lectiva dels moviments socials arrenca del metalingüístime de Bateson (1954;1972) al tractar d'entendre els processos comunicatius que es donaven més enllà del llenguatge, entesos com una producció col·lectiva a través de la interacció amb el context i el contacte comunicatiu. Com assenyala Rivas (1998) l'aportació de Bateson rau *“en la seva idea del caràcter dinàmic i col·lectiu dels marcs, i la rellevància d'aquests per a les relacions socials”*. Bateson va obrir una nova perspectiva d'investigació en l'àmbit de la comunicació que va ser aprofitat per altres disciplines de coneixement, des de la

psicologia, la comunicació, i l'antropologia, reinterpretant i adaptant la teoria de marcs en funció dels seu àmbit i interès acadèmic.³

Pel que fa a la ciència política, la teoria de marcs és concebuda com una variant de l'anàlisi de discurs, especialment en la vessant que li confereix Van Dijk (1997)⁴. El caràcter dinàmic de la teoria de marcs la fa especialment flexible davant els anteriors anàlisis centrats en les ideologies, sovint estàtiques i de caràcter descriptiu. Els marcs doncs, s'han d'entendre com una derivació adaptativa de les ideologies – producte del context competitiu i informacional en el que es mou- per bé que més relacionada amb la pragmàtica de les decisions del dia a dia que amb la rigidesa de plantejaments ideològics sovint restrictius. Raimundo Viejo (2008) relaciona l'anàlisi de marcs en una triada contextual:

- En relació a l'existència de discursos competitius entre sí procedents de diferents emissors.
- En relació a les pràctiques mediàtiques que estructurin l'opinió publicada (no confondre amb l'opinió pública.
- En relació a unes determinades audiències que disposen d'unes bases culturals comunes en las que poden ressonar els discursos enunciats pels emissors i filtrats per les pràctiques mediàtiques.

D'altra banda, el marcs però, han de ser provocats amb quelcom que els faci activar, ser presents, mobilitzar-se. En la recerca empírica que ha servit de base d'aquest article, hem seguit a Gamson (1992) el qual va identificar l'existència de tres components que acompanyen l'acció col·lectiva:

- Un component d'injustícia, que barreja elements de racionalitat i sentiment. Aquest element és imprescindible per activar els dos següents.
- Un component de consciència sobre la possibilitat de canviar les coses a través de l'acció col·lectiva
- Un component de identitat, com a procés de definició d'un nosaltres envers els altres (adversaris)

En aquest context és on els discursos generats pels actors, cadascú amb la seva càrrega de significació i relat interpretatiu de la realitat, entren en competició en el marc d'una única esfera pública per tal d'influir en el *marc general* d'interpretació (*master frame*). No cal dir que en la configuració d'aquest marc general els mitjans de comunicació juguen un paper decisiu, donat que en fan la tria en funció d'interessos propis, però també condicionats per la conjuntura i estructura política, i evidentment també gràcies a l'eficàcia dels moviments a l'hora de traslladar a l'àgora pública els seus objectius i estratègies.

D'aquests tres elements de definits per Gamson més l'aportació anterior de Goffman, es d'on Snow i Benford (1982) elaboren un model d'anàlisi per entendre l'acció política dels moviments socials. El model empíric que mostra Snow i Benford és descendent directe de l'interaccionisme simbòlic que ajudat pel construccionisme

---

³ Un resum d'aquestes perspectives en les ofereix Raimundo Viejo (2008): la psicologia cognitiva (Tversky y Kahneman, 1981); la intel·ligència artificial (Schank y Abelson, 1975; Minsky, 1975); la lingüística (Tannen, 1993; Van Dijk, 1977); els estudis de la comunicació (Pan y Kosiki, 1993; Scheufele, 1999); la antropologia (Bateson, 1972; Geertz, 1973); la ciencia política (Schon y Rein, 1994; Triandafyllidou y Fotiou, 1998); i de la sociologia de la vida quotidiana (Goffman, 1974)

⁴ Van Dijk examina al mateix temps la semàntica d'un determinat text i les estratègies discursives dels productors, posant al descobert el vincle entre la representació textual d'allò real i la producció social que se'n deriva dins d'unes determinades relacions de poder.

explica com els moviments produeixen un significat que constantment està en negociació producte de la interacció amb els altres elements del sistema polític – institucions, processos, actors. Ara, del *frame* es passa al *framing*, és a dir, com una tasca d'emmarcament entès segons la definició donada per Chong y Druckman (2007): “Un procés mitjançant el qual la gent desenvolupa una conceptualització particular d'un assumpte o reorienta el seu pensament sobre un assumpte”

S'obre la porta doncs, al dinamisme en la competència dels significats emesos per diferents actors i les seves estratègies – partits, moviments, mitjans, etc. Aquesta dinàmica dels significats produïts, d'emmarcament dels *frames* que interessin al moviment per avançar en els seus objectius, resulta la clau d'una part de l'èxit dels moviments, que pot ser conceptualitzat a través dels diferents impactes del moviment – substantius, simbòlics, relacionals- a través dels indicadors corresponents. Segons la definició de Snow i Benford (1982): “Els moviments emmarquen o assignen significats, interpreten situacions i condicions rellevants amb l'objectiu de mobilitzar a participants potencials – propers a les seves reivindicacions- aconseguint el suport de tercers i desmobilitzar els antagonistes”.

Estem parlant doncs, d'objectius que tenen en la creació, adequació i adaptació dels propis marcs d'interpretació i significació de la realitat una vessant clarament estratègica. Perquè finalment això es produeixi, Snow i Benford (1982) utilitzen el terme d'alineament de marcs per entendre que “El vincle entre les orientacions interpretatives individuals, com els interessos, valors i creences individuals, objectius i la ideologia coincideixen amb el de les organitzacions dels moviments socials, i fa que siguin congruents i complementaris”.

Ara bé, com es produeixen els connexions entre els *frames* emesos del moviment i la recepció dels destinataris? Evidentment, això forma part de la casuística que determini el context però també, i fonamentalment, de l'estratègia discursiva del moviment. Snow i Benford ens mostren quatre formes d'enllaç o connexió dels marcs (1988):

- **Connexió o ponts entre marcs (*frame bridging*)**. Es refereix al vincle entre dos o més marcs que si bé ideològicament són congruents, estructuralment estan desconnectats respecte a una determinada qüestió.
- **Amplificació de Marcs (*frame amplification*)**: Es refereix a l'enfortiment, clarificació i reforçament d'un marc que s'ha d'enfrontar-se a determinades circumstàncies adverses -poca mobilització, dificultat del context, contradiccions conjunturals, etc.
- **Extensió de Marcs (*frame extension*)**: es tracta d'una estratègia discursiva destinada a ampliar el propi *frame* a altres sectors que li podrien donar suport, per bé que per això caldria una reformulació i/o adequació del *frame* en qüestió.
- **Transformació de marcs (*frame transformation*)**: En aquest cas, i amb l'objectiu d'arribar a sectors no ja potencials sinó més aviat allunyats, consistiria en donar una volta més de cargol al *frame* en qüestió, de tal manera que en permeti una transformació en clau tàctica.

Ara bé, si fins ara hem assenyalat les diferents formes d'enllaç i connexió dels marcs per aconseguir la desitjada alineació de marcs entre moviment i societat, Snow i Benford també assenyalen els quatre factors que afecten a la possibilitat i potència mobilitzadora del moviment (1988). I són:

- El grau de desenvolupament i interconnexió dels processos d'emmarcament (abans assenyalats)

- L'alineació amb el sistema de creences més ampli (en aquest cas del catalanisme)
- La rellevància i fidelitat narrativa dels marcs emesos en el significat vital dels participants potencials (la seva concordança, la credibilitat empírica, i la ressonància cultural).

Els discursos generats pel moviment

Al llarg de la seva història el moviment independentista ha generat – i utilitzat- una sèrie de discursos per fer valer la seva reivindicació. Aquests discursos, generalment de caire resistencialista, és a dir, centrats a no perdre conceptes fonamentals com independència i Països catalans, en els darrers anys s'han adaptat a les diferents realitats que la conjuntura del cicle de mobilització en que està immers – 2006/fins ara. Per tant, estem assistint a un discurs vinculat a les diferents oportunitats que la conjuntura política i social ofereix (crisi econòmica, crisi territorial, desafecció política, etc). Abans de descriure quins són els tres grans eixos discursius, cal precisar els dos grans àmbits d'intervenció del moviment. I amb el benentès que parlem d'un espai, una xarxa, un conglomerat d'actors col·lectius i individuals que practiquen diferents formes de participació política, institucional i social, l'independentisme català és un moviment dual que actua en dues grans direccions.

- D'una banda, en una direcció estatista, és a dir, en clau d'*State Building*. Concretament, en la demanda d'assolir un estatus jurídic, bé d'Estat o bé d'alguna estructura política institucional dependent o en coalició d'una altra superestructura (per exemple l'europea) i l'extensió d'aquesta reivindicació d'estructura jurídica a d'altres territoris que es consideren part de l'àmbit institucional, lingüístic o cultural català que denominen Països Catalans (Illes Balears, País Valencià, Catalunya Nord, Franja de Ponent).
- De l'altra, en una direcció en clau de *Nation Building*. És a dir, en la reivindicació de la pròpia història (principis fundacionals i evolució segons orientacions ideològiques) que es combina amb una desafecció de les institucions espanyoles (amb un alt component de rebuig explícit) i defensa de les pròpies (amb matisos) i la concepció, recuperació i construcció d'un determinat imaginari col·lectiu, social, simbòlic i cultural compost per un conjunt d'atributs en constant evolució. Una direcció que es concreta amb una defensa intensiva de la llengua i cultura pròpia, i l'ús i pràctica de simbologia i ritualitat específica (estelada, commemoració dates assenyalades, recuperació cultura popular, mites, etc).

Sota aquesta doble direcció, el moviment independentista ha combinat en aquest cicle de mobilització els següents grans eixos discursius sobre els quals legitimen la seva reivindicació i acció mobilitzadora:

1er bloc, el discurs etnocultural: El discurs propi dels moviments nacionals, centrat amb l'existència d'una matriu etnonacional, de base romàntica, amb una llengua, cultura, història i territori propis, que ha comptat amb un relat legitimador compartit, i en constant evolució. En el cas del catalanisme, i per tant també del independentisme, aquest relat s'ha realitzat amb una interacció de baix-dalt i dalt-baix, entre les classes populars i les elits polítiques, socials i acadèmiques. Discurs matriu del moviment, actualment subjecte a debats vinculats a la gestió de les diferents diversitats presents en la societat (lingüístiques, culturals, de sexe, etc).

2on bloc, el discurs pragmàtic-economicista: és el discurs més vinculat a la idea de dèficit fiscal, que port a un “econòmicament, sense Espanya viuríem millor”, o bé “Espanya ens roba”, potenciat especialment per sectors més liberals i amb una clara dosis d'oportunitat però al mateix temps d'efectivitat envers sectors de la societat que no comparteixen ni el relat etnocultural ni el civiodemocràtic. Discurs sempre present però relançat amb més força en els darrers dos anys, en un context de recerca d'hegemonia en la defensa de la independència, criticat per una part del moviment per un ús diferent del que aquest desitjaria.

3er bloc, el discurs cívic democràtic: La proposta del dret a decidir n'és l'expressió més clara, pel que significa de situar la reivindicació en un marc democràtic – és a dir, aparentment no dependent de factors etnoculturals- amb una voluntat de construcció d'un futur comptant amb la participació de tots els ciutadans, comparteixin o no el relat etnocultural i tinguin l'origen que tinguin. Discurs aparegut a partir de l'obertura del moviment a espais més transversals del catalanisme (sorgit a partir de la Plataforma pel Dret de Decidir).

El Dret a decidir

Una part de l'èxit assolit del moviment independentista es deu a la difusió i socialització del concepte del dret a decidir, utilitzat estratègicament pel moviment per avançar en l'assoliment de la seva reivindicació principal, la independència, en el marc d'altres discursos. I emfatitzem “utilització estratègica” del concepte, perquè paradoxalment, el dret a decidir no forma part del *master frame* del moviment, clarament hereu dels pressupòsits teòrics vinculats al dret a l'autodeterminació dels pobles.

Una capbussada als orígens concrets de l'aparició concreta del dret a decidir ens dona arguments a aquesta utilització estratègica. El concepte sorgeix en el marc del debat estatutari, en els mesos posteriors a la declaració conjunta del Parlament català -30 de setembre de 2005- i a partir de l'escletxa d'oportunitat que genera el complicat, per dir-ho generosament, procés d'elaboració i aprovació de l'Estatut vigent, i especialment, de la resposta de l'entorn polític, mediàtic i judicial de l'Estat espanyol en clau recentralitzadora, també dit generosament. En aquest context de defensa d'un text estatutari amenaçat externament però també internament -el PSC, impulsor del text, va anunciar esmenes al seu pas pel Congrés i CiU, al ser partit d'oposició en aquells moments, i degut a la seva trajectòria vinculada a l'encaix amb l'Estat- un seguit d'activistes socials vinculats al moviment independentista s'organitza en una Plataforma anomenada precisament pel Dret a Decidir, el nom del qual s'escull per donar cabuda a sectors -organitzacions i persones- que no tenien la independència ni el dret a l'autodeterminació com a eix principal i que precisament es sentien còmodes amb aquesta denominació. Les entrevistes als militants més actius de la Plataforma pel Dret a Decidir, la qual va organitzar les dues primeres grans manifestacions d'ençà de la transició (gener de 2006 i desembre de 2007) i obtenir un protagonisme prou rellevant fins el moment de la seva escissió (juny 2008), revelaven la poca preocupació envers el que significava conceptualment el dret a decidir: el rellevant era que servia per fer avançar el moviment i la seva reivindicació.

Més enllà de les intencions instrumentals del moviment envers el concepte, perquè s'ha donat doncs, aquest èxit del dret a decidir, que recordem ha estat assumit per bona part dels actors polítics catalans i és pedra angular del procés sobiranista que es viu a Catalunya? La interpretació està raonada a partir de tres arguments:

- **La consistència del dret a decidir:** El dret a decidir situa en un mateix eix la reivindicació nacional i l'estratègia independentista. I la situa en paràmetres d'aprofundiment democràtic, difícilment rebutible des de posicions ambigües o contràries al moviment. Un centralitat democràtica que ha provocat eixamplar la política d'aliances en el camp sobiranista-catalanista, i oferir l'oportunitat d'ampliar la reivindicació envers altres sectors no proclius al *cleavage*-nacional, o que l'accepten en paral·lel al *cleavage* social. Això explica l'àmplia transversalitat aconseguida en la seva utilització i acceptació, fins i tot més enllà del propi espai independentista/sobiranista.
- **L'adaptabilitat del dret a decidir.** El dret a decidir s'adapta millor a la multiplicitat d'identitats que componen la societat global-local d'avui en dia. L'èmfasi que suposa la reivindicació d'un futur compartit amb tots els residents a Catalunya, més que en la reivindicació del passat (en base a un *iulis sanguinis* propi o en la reivindicació de drets històrics i institucionals heretats), trenca l'adscripció de base ètnic/cultural per situar la reivindicació en una adscripció estrictament vinculada al *Demos* i en clau lliberal. La necessitat, i/o evidència de fer partícips a la *nova i vella* immigració- que junts constitueixen més de la meitat de la població- en la construcció d'un projecte nacional de futur probablement estigui a la base d'aquesta aposta cívica, d'altra banda ben característica del catalanisme.
- **L'ambigüitat del dret a decidir.** La manera final de fer efectiva aquesta aspiració encara està per concretar: va des de l'anunciada celebració d'un referèndum constituent, fins a la proclamació unilateral d'independència feta pel Parlament, passant per alguna fórmula o procés gradual en el marc de la construcció europea. El dret a decidir, per la seva novetat, incorpora un recorregut conceptual innovador que de fet és una de les claus que n'expliquen l'impacte aconseguït. Ara bé, tampoc concreta, i per tant, és susceptible de ser utilitzat per diferents opcions del catalanisme, especialment el més vinculat a posicions federals i/o autonomistes, que el poden reelaborar o reinterpretar en funció de la pròpia tradició, idiosincràsia o interessos estratègics.

Així doncs, la necessitat d'ampliació dels límits històrics del moviment independentista -envers el catalanisme, que amb aquesta influència s'ha reformulat parcial i conceptualment en sobiranisme- i la possibilitat d'introduir un potent *frame* de radicalitat democràtica que representa el dret a decidir justament en un moment de crisi de la democràcia convencional -especialment a partir de la primera i segona retallada estatutària de Congrés i Tribunal Constitucional respectivament- explica la utilització estratègica i intensiva d'aquest concepte per part del moviment independentista, a partir de les virtuts que el seu desenvolupament teòric i pràctic possibilita.

El moviment independentista ha continuat utilitzant altres eines organitzatives -l'Assemblea Nacional catalana n'és la darrera- altres repertoris innovadors de mobilització -com les consultes sobiranistes en el bienni 2009/2010- i altres recursos i aliances, eines totes elles que igual que el dret a decidir serveixen per avançar en la seva capacitat d'impacte. Però segurament haurà estat la introducció i socialització del dret a decidir l'eina discursiva que millor li haurà servit als seus objectius.

Conclusions

Així, doncs, com es produeixen els impactes que generen independència? En aquest cas, podem assenyalar que la forta presència del debat independentista, producte de la forta influència del moviment independentista al conjunt del catalanisme, s'ha d'entendre en un determinat cicle d'acció col·lectiva – 2006 i fins ara- protagonitzat pel moviment independentista, marcat, especialment, per tres grans episodis conjunturals que tenen la coincidència corresponent amb els *frames* emesos pel moviment, siguin aquests permanents o clàssics, sigui dinàmics i *oportunistes*:

1. D'una banda pel procés d'elaboració, redacció, aprovació i finalment impugnació del nou Estatut de Catalunya en el període 2003-2010. La resposta a aquest procés, interpretat pel conjunt de la societat com a poc democràtic, per part del moviment independentista, fou la difusió i socialització al conjunt del moviment del concepte de dret de decidir – per mitjà de la plataforma al mateix nom. La Plataforma pel Dret a Decidir va ser la gran protagonista els anys 2006-2007, organitzant les primeres manifestacions del cicle, i eixamplant les fronteres del moviment independentista i la seva reivindicació, al conjunt del catalanisme. Un concepte, el dret a decidir, que com hem dit situava la reivindicació en un espai de radicalitat democràtica, que es mostrava ambigu, adaptable, i difícil de rebatre democràticament, i al mateix temps, i d'aquí el seu èxit, permetia eixamplar el moviment fins i tot més enllà de les seves fronteres etnoculturals.
2. De l'altra per la reacció d'un contramoviment català, visualitzat per atacs recentralitzadors - jurídica i administrativament- i especialment per atacs contra el català i el sistema de normalització lingüística del principat. En aquest cas, la resposta a aquests atacs s'han situat en el bloc etnocultural, recordant l'existència prèvia d'una nació abans del procés constituent de 1978, i de múltiples actes en defensa de la llengua i cultura catalanes, com sabem una qüestió que suscita acords majoritaris al conjunt del catalanisme. La manifestació del 10 de juliol a Barcelona, organitzada per Òmnium Cultural, relligava, amb el lema "Som una Nació i tenim el dret a decidir", ambdós eixos discursius, l'etnocultural i el cívic democràtic, mostrant una força conceptual que es va recollir amb l'èxit d'assistència. Els primers símptomes clars de forta influència del moviment independentista envers el catalanisme representat per Òmnium Cultural estaven donats.
3. I finalment, el període del cicle 2010-2012 ve determinat per una forta crisi econòmica-financera, que afecta també a la tresoreria de la Generalitat, que no fa sinó sortir, amb molta força, el discurs pragmàtic economicista, amb la campanya que denunciava el dèficit fiscal, i amb una apel·lació tàctica envers la població catalana d'origen estatal, que si bé no comparteix el sentiment identitari de matriu catalana, si comparteix la sensació de greuge fiscal. Una campanya que va provocar que a nivell institucional es parlés de la hisenda pròpia i el pacte fiscal, i que acabà amb l'anunci del president de la Generalitat d'un procés constituent a resultes de la negativa del govern de l'estat de facilitar un millor tracte fiscal.

Aprofundint més en la relació EOP, dinàmica de la contesa política i els Marcs interpretatius, en el llibre *Frames of protest. Social movements and the framing perspective* de H. Jonson and J. Nakes (2005) s'identifiquen una seqüència relativa a com s'amplia l'EOP a partir dels processos de *connexió o ponts entre marcs (Frame bridging)*, referits al vincle entre dos o més marcs que si bé ideològicament són congruents, estructuralment estaven desconnectats respecte a una determinada qüestió (en aquest cas, la independència). En el cas del moviment independentista català i la seva influència en el conjunt del catalanisme, a partir del cas d'estudi que s'ha estudiat, i del mateix cicle de mobilització encara vigent, ens trobaríem la següent seqüència pràctica:

Estratègies de d'emmarcament discursiu del independentisme català que afecten a...

Les diferents estructures organitzatives i de de mobilització d'aquest moviment (consultes, manifestacions, campanyes, plataformes, etc) que finalment afectaria a...

Una alteració de les EOP's, favorable a les reivindicacions del moviment...

Que degut al fort impacte aconseguit, afectarien principalment als imaginaris de construcció del catalanisme, i que permeten la generació de noves aliances...

Que finalment, provoquen la instal·lació, de forma estructural, del debat independentista al si de la societat catalana.

Bibliografia

- BATESON, G. (1972): *Steps to an Ecology of the Mind*. New York: Ballantine.
- DIJKT, T. (1997): *Text and Context. Exploration in the Semantics and Pragmatics*. Londres, Longman.
- GAMSOM, W. (1988): "Political Discourse and Collective Action. JAI Press, Greenwich 293
- GAMSON, W. I . MEYER DS. (1996): *The framing of political opportunity*.
- IBARRA, P. I TEJERINA, B. (1998): *Movimientos sociales, transformaciones políticas y cambio cultural*. Madrid. Trotta.
- JONSON, H. AND NAKES, J. (2005): *Frames of protest. Social movements and the framing perspective*. Oxford Published
- LAKOFF, G. (2006). *No pienses en un elefante*, Madrid: Editorial Complutense
- MaC ADAM, I McCARTHY, J.D I ZALD, M.N. (1999): *Movimientos sociales. Perspectivas comparadas*. Madrid, Istmo.
- MaC ADAM, TARROW, S. i TILLY, CH. (2001): *Dynamics of contention*. Cambridge University press. Edició en castellà (2005) amb el nom de *Dinàmica de la contienda política*. Editorial Hacer, Barcelona
- MUÑOZ, J; VILAREGUT, R; GUINJOAN, M. (2011): *Les consultes sobre la Independència: Context, organització i participació*. Article inclòs en l'Informe sobre l'estat de la democràcia 2010. IGOP i Departament de Participació de la Generalitat de Catalunya.

- OLSON, M. (1965). *The Logic of Collective Action*. Cambridge (Mass.): Harvard University Press.
- RIVAS, A. (1998): *El análisis de marcos: una metodología para el estudio de los movimientos sociales*, en *Movimientos sociales, transformaciones políticas y cambio cultural*. Madrid. Trotta.
- SNOW, D. I BENFORD, R (1988): “Ideology, Frame Resonance and Participant mobilization”, en Bert Klandermans, Hanspeter Kriesi y Sidney Tarrow (Eds.): *From Structure to Action. Comparing Social Movement Research Across Cultures*. Greenwich: JAI Press.
- SNOW, D. I BENFORD, R (1982): “Master frames and cycles of protest”, en Aldon Morris i Carol Mueller (Eds.): *Frontiers in Social Movement Theory*, New Haven/Londres: Yale University Press.
- TARROW, S. (1997): *El poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política*, Alianza Editorial, Madrid
- VIEJO, R. (2008): *Frame Anàlisi. Enquadrament teòric, operacionalització empírica, línies d'investigació*. Barcelona, octubre de 2008
- VILAREGUT, R. (2007): *Breve Guía del Independentismo catalán*. Editorial Gakoa, Donosti
- VILAREGUT, R. (2011): *Memòria i emergència en l'independentisme català. El cas de la Plataforma pel Dret de Decidir*. Tesis doctoral (sense publicar). UAB